

ЯКА З МУК НАЙЖАХЛИВІША.

Нині містимо опис відомого французького пролетарського письменника Анрі Барбюса страшних катувань в румунських тюрмах, записаних ним, як не читач бачить, із слів тих, що самі ці муки переживали.

— Найжахливіше в румунських в'язницях — це кайдани, — сказав Катарсу.

— Цей тягар, цей брязкіт і холод... П'ятинаціять кілограмів заліза й криги. Ніби тягнеш за собою якусь підковану тварину, себе самого тягнеш. Вони вимотують з тебе останні сили: коли стоїш, тиснуть, зробиш крок — віддаються в тіло.

Звичайно їх не бачиш, бо живеш у підземних камерах і в коридорах, де в день і вночі однаково темно. Але інколи тебе переводять до іншої в'язниці, або ведуть до начальника на допит, тоді ти бачиш те чорне страховецьке з кілець, знайомих страховецьке, яке в'лялося в твої руки й ноги своїми чотирма щелепами.

Мої кайдани залишилися там, але вони живуть.

І він показав в напрямі на румунський кордон (решта четверо теж гнали до начальника в очках на крапку в стіні, куди показав його жест), ніби знову побачив свої кайдани живі, чи на чийомусь іншому тілі. І обличчя його, яке щойно сяяло шестим від свідомості волю, зразу потьмарилось. Ця людина, така сильна, що коли плонула в обличчя поліцаєві, який вирізував йому нігті ножем, заплакала, як дитина.

Румунія була недалеко й все це було недавно. Ми були в Туреччині, ці п'ятеро одне щойно втікали з румунської в'язниці й їхали до С.Р.С.Р.

Я їх чув і знав, що вони кажуть правду. Я слухав про те, що робиться в Європі 1926 року й згадував, щоб розповісти про це.

— Кайдани, це так. Але є й гірше, — казав Спиридон.

— Клітка. Клітка — це щось подібне на футляр, з великого стінного годинника, як каже Василь Спіру. Тебе туди внахляють у стоячому положенні. Годинник хоч може хитати своїм маятником, а ти навіть не можеш поворухнути рукою й стоїш там, як салдат, якому скомандували "струнко". Це зарозумілий карцер, і пекельна сорочка, домовина й панцер.

Спиридон увесь тремтів, він скидався на божевільного. Нам стало моторошно.

— Ти залишаєшся в цьому ящику 10 днів. Істи дають воду й кусень маїсового хліба, часом просто морять голодом. Через 3 дні ноги починають пухнути, набряк усе збільшується, шкіра тріскається й кайдани віддаються в м'ясо. Часом тебе випускають на день і ти падаєш на долівку шкочом розбитий; а потім ставай знову на 10 днів. Так робили кілька разів зарядом з Максимом Гольдштайном. (Ось кому прийшлося скрутно й кому треба було величезних зусиль, щоб умерти.)

— А герла, — запитав Жан.

— А герла, брате мій!

— Це дірка в камені. Коли стаєш в ній на цілий зріст, то дістає до пояса. Тебе впахлюють, б'ють лапцями, вробляють по боках, поки ти бувально не запхнеш собою цю дірку, не скорчишся, як жаба. Там ти сидиш три, або дванадцять місяців і тільки три рази на тиждень тобі подають порцію бобу з хробаками.

— Вийшовши звідти, я глянув на себе в люстро, — сказав Жан, — я був старий як дід і скидався на свого старшого дядька. Знаєш, — закінчив він, звертаючись до всіх, — я не люблю, щоб мені перечили, я був би дуже радий, коли б хтось мені сказав: "Ти брешеш" і довів це, — як-би я йому подякував.

На хвилину всі вмовкли. Далі почав Біргідай.

— Є ще гірші муки, гірші за удар молотком по кістках і за здирання шкіри... Є хороби, які висцеляють людям.

— А хіба клітка й герла не

здають смертельної недуги, — заперечили Спиридон та Жан.

— Я кажу про хороби, якіми просто наділяють, як наділяють ударами кийом. Я кажу про плямистий тиф.

— Є одна гнила, заражена цією хворобою в'язниця — це Галата. До того ж про це писали буржуазні газети. Тиф у Галаті точиться з усіх боків. Він іде з-під дошків, він є під тинькуванням стін, у брудних шкалбунах, у дверях, у прогнилих стовпах. Тифозні перемішані з рештою в'язнів. Вони пнуть кров хорих, а коли померлих тифозних кидають у негашене вапно, вони перелазять на живих.

Не встигнеш оглянутися, як на тобі з'являються цілі хмари паразитів, і шкіра твоя подібна на газету, всі букви, на якій ворухнуться.

Поруч з нами лежав, неприютний вже третій тиждень, однокій Симон. Він корчився й говорив у нестямі зранку до вечора й з вечора до ранку.

— Це колки в животі, — казав лікар, щоб що-небудь скалати. Давали йому ромашку й проносне.

Нас було 25 в одній камері з хорим. Ми добре знали, що йому, годинами спостерігаючи, як стогнала й корчилась купа лахміття на гнилому матеріалі, викритому калом. Від нього йшов такий сморід, що здавалося торкаєш його руками.

— А коли-б Симона викупати? — наважився хтось запитати доглядача.

Обличчя тюремника почервоніло, він закривав і почав лягати.

— Викупати. Він п'ять років міг бути без парні. Не сунуть носа, куди не треба.

— Розумієте становище, — відкрили вошми, одержаними в спадщину від товаришів, що загинули, харчуючись теплою картою, яку називали чаєм, кашкою мороженого маїсу й теплою картою з гнилого бобу, без воли, без сиділки, з лікарем, що не бажав бути ним, збиті в одній камері, — як уникнути зарази?

Однієї ночі Симон помер. Вранці нам наказали пороздігатися й пропустити нашу одержу через парову дезинфекцію. Але що могла дати нам ця ніжність, коли треба було потопу й пожежі, щоб зробити дезинфекцію в самій тільки нашій камері.

Того-ж дня один по одному заборили, бандит Василь, кишенювий злодій Федір і політичний Вася.

На них також не звернули ніякої уваги, начальство їх не помічало. Убийники в'язнів, спільники тифу, трималися осторожно.

Стан хорих дуже швидко погіршав. У камерах було чути їхні вигуки в нестямі. Вася, за суджений за те, що не дав якусь урядовцеві відібрати в себе шматок поля (це теж називається політикою й не помічало), убийники в'язнів, спільники тифу, трималися осторожно.

— Де справедливість? Василеві здавалося, що його оточили жандарми й він з голосними вигуками оборонявся від них. Федір ревів, обвинувачуючи свого приятеля, поліційного комісара в тому, що той обдурив, ділячи накрадене — це часто й густо буває в Румунії.

Наприкінці шестого дня вигуки втихли. усі троє опинилися в вапні.

А ми всі чекали. Нас точив жах розсіяної навколо смерті.

Сивий дід-селянин дожидався закінчення своєї кари, поміло повзали два тижні, що йому залишилися... Два тижні — це не так уже багато, але треба було поспішати... Нарешті залишалося вже тільки три дні... Але напередодні звільнення, його кинули в біду масу, яка спалою трупом до кісток.

Начальник головної в'язничної управи великої Румунії майор Константин Чарнат повернув з свого бесарабського маєтку, коли пошесть тифу, про яку він вже давно знав, почала поширюватися.

ПРО ОРГАНІЗУВАННЯ ШАПОВИХ РОБІТНИКІВ.

Blindner, Man.

Хочу написати дещо про шапових робітників, а то тому, що я від довгого часу працюю в шапах як робітник.

Проминуло пару тижнів, як пани капіталісти повідомили нас, що всі шапові робітники дістали відвізку 2 центи на годину, та на тім не кінець. Ось на днях зайшов до нас організатор з юні залізодорожних робітників та почав говорити нам про організування шапових робітників, висловлюючи бажання почути думку про це місцевих робітників. От воно так розійшлося, щоб не послухати людини з новою думкою. Почали питати його, що це за юні, які місячні вкладки, не забуваючи спитати про місячний юніний комітет, що в ній урядують і т. ін. Перше все його він сказав, що шапові робітники повинні прилучитися до юні секціонів, в які тримісячні вкладки вносять \$4.25.

Про комітет, чи то місячний юніний заряд він сказав, що складається він із заступника ролд-майстра і декількох форманів. З тим робітником не дуже то годилися та запитували його, як згаданий комітет може стояти за наші справи. Він на це відповів, що компанія нашу юнію визнає та годиться, хоч і не вповні, на її домагає. Він сказав, що юні секціонів повинні вступати, теж і за шапових робітників, тому всі шапові робітники повинні прилучитися до юні секціонів.

Місячні робітники пропонували, щоб скласти комітет в згаданій справі та поговорити ширше на цю тему. Я також був один із тих, що негодилися з його поясненнями; з такими комітетами ми далеко не вітемо, бо такі комітети не стоять по стороні робітників, а стоять вони на услугах пани капіталістів. Я вірю в юнію, я вірю в шапових робітників, але не вірю в те, щоб такі люди, які стоять по стороні капіталістів, показали дорогу робітникам, як боротися з визискуванням за кращі умови життя. Коли належить до того юні та платити такі високі вкладки з такою малою платні, як у шапових робітників тут бірає (39 центів на годину), то треба доложити всіх старань, щоб та юні була дійсною робітничою, щоб там були дійсні робітничі представники, які могли б постояти за робітничі інтереси. Свідомий робітник, коли платити юніні вкладки, повинен знати, де його центи діваються, хто з них користає, треба ходити на мітинги та зригалювати їхній роботі та ставити опір, як що окажется потрібним.

Товариші, нам треба належати до юні, бо ми шапові робітники хочемо жити по-людськи, а ми ніхто не хочемо числитися, ми без юні не можемо жити, тому не відкидай, а чи платити нам належну платню? Юніний робітник, коли робить в неаду, він бере юніну платню, а що не з'організувати робітників може дістати? Нам треба подбати, щоб ми всі як один лежали до юні, брали в ній активну участь, старалися, щоб ми мали в комітетах таких представників, які обороняли б наші інтереси, а не такі, що стоять на услугах капіталістів.

Я маю нагоду заінтересуватися секціоністами та декотрих дозволю на згадану тему; вони платять ті самі вкладки, які нам запропонував їхній організатор, вони кажуть що не платять своїх вкладок в тім переконанні, що хтось мав би боротися за їхню платню, а платять вони вкладки ради того, щоб

Він затремтів — справа набувала серйозного характеру. І, залишивши всі справи, він поспішив телеграфувати в Галату: "До розпорядження не посилайте в'язнів з Галати на роботу в моєму маєтку".

Він знав, що з плямистим тифом жартувати не можна.

Анрі Барбюс. (Кінець буде.)

ролд-майстер або форман не дивилися на них кривим оком, бо один з них в комітеті секретарем, а другий заступником голови, а коли-б не заплатили в кладок, то хто знає, чи не стражило-б роботи.

На юніній мітинзі також не ходять, бо кажуть, що за їхні гроші комітет роблять собі, "туд тавм". І чому воно так? Через невідомість і небаглисть робітників. Замість того, щоб самому піти на юніній мітинзі і заплатити вкладки, то він переде форманом гроші, щоб за него заплатив, а що там буде говоритися за його тяжко запропонований цент, він не подумає.

Тому ми, робітники, терпимо на кожнім кроці через нашу невідомість. Скажімо собі, кілька секціонів робітників від океану до океану на залізничних дорогах? Тисячі. Чи чути про них, яку вони беруть участь в юніній роботі? Чи бачив хто коли справознання секціонів про хід юніній роботи на місяць? Чи багато секціонів дискутують на сторінках робітничої преси про організування секціонів, як це дріт ідистріальні робітники та фермери роблять? Вже пора, щоб секціонів сказав своє слово про організування. Я не відношуся такими словами до кожного секціонів, бо є між ними робітники, що розуміють організування і підтримують її. Є багато таких робітників, що написалиб щось до преси про життя секціонів, але боїться.

На мою думку секціонів повинні мати свій робітничий журнал, чи то вістник, де писалося-би про організування секціонів, як провадити роботу в юніях і таке ін. і тим самим можна-б врахувати ситуацію в юні. Коли-б ми всі робітники були добре організовані, тоді нам легше було-б боротися за кращі умови життя.

Товариші, шапові робітники, всі до юні, тоді будемо в юні активніші, тоді тримісячні вкладки не будуть вносити \$4.25, але тільки \$1.50. Тож до праці в згаданій напрямку! Хто це скаже слово в цій справі? Шаповий робітник.

ДЕЩО ІЗ ЦАРСТВА ТЬМ.

Сидней, Н. С.

Переходячи вулицю, стрінув я одного із своїх знайомих, в якого побачив в кишені газету. Я попросив його, щоб він позволив глянути на цю газету, але він, немов встидаючись, довго вагався показати її, аж поки витягнув і подаючи мені її в руки, став оправдуватися, що він дуже жадає, щоб передати її. Це був "Канадійський Українець". Заглянув наголово, а там тільки: січ, січ, січ. А там все великі початкові букви: "Іх Вісочество, Іх Світельство, Іх Ясновельможність" — і т. ч. в безконечності. От той й газета для куряцького чорнороба, — подумав я, поглянувши на "світельства" й "величчства" сніта не видно. І де-ж то, український робітник й фермер, рішатися з тими "ясновельможностями"! Чи-ж не бачиш ти, товаришу, чим вони годують свій ум? Гнилим пережиткам середньовічного феодалізму, високоспанськими фразами й титулами, з якими навіть родовитий шляхтич і магнат тепер виступає публично. Всею гниль і погань середньовіччя, що їх вже й буржуазний демократизм погребав, наші львівсько-гетьманські "світельські" редактори "Канадійського Українця" вироблюють і годують ними українських чорноробів.

Чи-ж не бачите ви цього, українські робітники й фермери, як ці українські піддані добувають тими "світельствами" й "величчствами", немов-би найсмішнішими ласощами? Коли-б ви хоч трохи розумілися на львівсько-панській психології наших католицьких та православних патріотів, то ви-б відразу зрозуміли їхні "величчественні й світельські" апагети й аспірації, а рівночасно ви пізнали-б, як дуже не подорозі українським чорноробам з тими "ясновельможностями".

Сядемо в з'організоване українське робітничтво прекрасне вже зрозуміло ці аспірації й тому-то всіма панським аспірантам — Босим, Ска-

лецьком, Назарукам і багатьо іншим серед свідомого робітничества місця вже немає. Тільки там, де українські робітники й фермери це не прозирали, брехні цих панків знаходять собі покищо місце й терпеливі слухачів.

Оттак-то я розговорився зі своїм товаришем, а він, вислухавши мене, поклявся мені, що "сечас вище переплату на "Українські Робітничі Вісти".

ПРО ЖИТТЯ СЕКЦИОНІВ В АЛБЕРТІ.

Дон, Алта.

Недавно прочитав я в "У.Р.В." доповідь про життя секціонів на Колумбії і мене збрала охота й собі дещо написати про цих нещасних робітників. Правда, нічого нового я не написав, хіба тільки повторю те саме, що мій попередник писав, бо все те, що він писав, є дійсна правда. Працюємо цілу зиму на морозі, який доходить до 55 степенів, а коли вечором повернемо до тих юні денних газів, мусимо варити лід, щоб вода напилася. Гавиш ці дративні й подразненні так, що вітер немає де спинитися. Спати лягаємо однією, як при праці, а коли рано збудимося, то на нашій одежі снігу на який шаль. Була компанія не хоче давати, кажуть купувати собі. Умовини нашого життя прямо невимовні, а поміоти нам ніхто не хоче. Компанія визнає нас до безтими, й вимінується за нами немаючи. Винні цьому однією не маємо самі робітники, бо вони хоч і нарікають на своє життя, але до юні не належать і небають про не; навіть половина їх нема в юні. Дев'ять з них, що належать до юні, не платили своїх вкладок вже цілий рік і не знають навіть числа свого заду.

Помогти нам всім лише наша преса, наші "Укр. Роб. Вісти", які читає вже багато наших секціонів, але це не всілякі орієнтувальники, що і як їм робити.

Моя рада для нас, товариші, є така: Писати про своє життя до "У.Р.В.", висказати свої думки й жалі й старайтесь зрозуміти через неї з іншими товаришами. Головно-ж, читайте тільки "У.Р.В." не тільки для себе, але й для своїх найбільших товаришів по праці. Хай пробудяться в них думки й бажання, а тоді вже не трудно буде нам з'організувати всіх до 100% і виробити в компанії кращі умови праці й життя.

Будьмо всі солідарні, працюймо для нашої преси й приєднаймося до кампанії на допомогу будові Укр. Роб. Дому в Торонто. Памятаймо, що ТУРФДім, це наша дорога робітничої організації, яка старіється згуртувати тієї своєї крила всіх нас, немов рідна мати малих дітей своїх.

Дбаймо-ж про цю організацію, бо тим самим ми даємо й про нас самі, про нашу класову свідомість й освіту.

Коліж ми всі будемо свідомі своїх інтересів і своєї кривди, то ми знайдемо спосіб виробити для себе краще життя. Ваш за краще майбутнє. І Шкурган.

УВАГА! ЛЕТБРИДЖ І ОКОЛИЦІ!

Стараним відділу Жіночої Секції ТУРФДім в Летбриджі, Алта. буде відсвятковано в неаду, 6 березня 1927 в годині 8-їй вечором в Укр. Роб. Домі в Летбриджі, Алта.

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЖІНОК РОБІТНИЦЬ.

Програма концерту багата і різноманітна. Візьмуть в ньому участь самі товаришки й діточа мандолинова оркестра. В половині концерту будуть говорити товаришки про значіння цього свята.

Робітничі й робітничі міста Летбриджі й околиці! Приходьте на цей концерт-мітинг всі й докажіть, що ви маєте обстоїти свої права й здобути працюючої класи!

НА ДОПОМОГУ БУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО ДОМУ В ТОРОНТО.

"КАТЕРИНА". Учениці школи українських народних танків при відділі ТУРФДім у Вінніпегу, які візьмуть участь у вечері народних танків в суботу, 15 березня в Укр. Роб. Домі у Вінніпегу, чистий дохід з якого йде на будову У.Р.Д. в Торонто.

ГЕЙ, НЕ ШУМІТЬ.

(Уривок вірша з "Карпатської Правди".)

Гей, не шуміть так плачно наші бори І не ридай дібровонько Карпат, Бо в шумі цім безсилая бідних хат, Бо в тузі цій безсиля наше горе, І жаль і сум і біль, що нас лише поре, Крик наших ран з під ганчірок і шмат

Скровоавлених — а долом ходить кат, А попід гори ходять людодіди, Чужі пани, — кати та й їх сусіди. З краю, де скутий наш нещасний брат Карається — де з поза тюрм і крат Не видко сонця так, як нам Бескиде

Не видко тут — той плач катам угіден І до впадоби ім плачливий шум, Бо знають: там їх рай, де наш є сум, А їх роскоші там, де наші біди, А де наш плач, там їх псарі — негідні Закутий люд на смішки і на глум Підводять.

ПРОГРАМА МІСЯЧНОЇ КАМПАНІЇ. В КОРИСТЬ БУДОВИ УКР. РОБ. ДОМУ В ТОРОНТО.

Згідно з рішенням Восьмого Всекраєвого З'їзду ТУРФДім, спільний комітет робітничих організацій міста Торонто виготовив програму місячної кампанії в користь будови Українського Робітничого Дому в Торонто і подаючи цей плян до публічного відома, визнає все торонто-ське робітничтво якнайшвидше-поперти його та допомогти провести до успішного кінця.

Місцевий Відділ Жіночої Секції ТУРФДім відіграє ДНЯ 5. БЕРЕЗНЯ в Алгамбра салі дуже гарну штуку, яка розміє й розвеселить тих, що ніколи в житті ще не сміялися. Штука ця на три дії, а після представлення забава з танцями.

НА ДЕНЬ 6. БЕРЕЗНЯ місцева мандолинова оркестра приготує для всіх, що прийдуть, велику несподіванку. Нові музичні твори, — на нових музичних інструментах. Це буде один з найкращих концертів в сезоні. Нікого не повинно бракувати на цьому концерті. Виступатиме також молоді з найкращими танцями. Це буде

КОНЦЕРТ МОЛОДІ.

Відбудеться він знова таки на 450 Сплайна Евно в Алгамбра салі.

ДНЯ 12. БЕРЕЗНЯ в своїйому приміщенні на 553 Квін Ст. Вест відіграється дуже гарне представлення.

ДНЯ 17. БЕРЕЗНЯ місцевий драматичний гурток відіграє в Стандард театрі славно-звісну драму М. Ірчана п. н.

"ДВАНАЙЦЯТЬ".

Драма ця грана в нас тільки один раз і то дуже давно. Мало вона нам такі близькі й рідні картини боротьби найкращих наших молодих героїв з польською шляхтою, що багато разів чули ми домагаючи ставити цю штуку пораз другий і робимо це якраз зараз. Не пропустіть отже нагоди, щоб ще раз відсвіжити собі пам'ять героїських змагань працюючої класи за оздоблення з шляхетських пут. Купуйте вчасно білети, щоб опісля не жалували.

На закінчення кампанії згаданий спільний комітет устроє ДНЯ 19. БЕРЕЗНЯ, в Осцидент салі, на розі вул. Квін і Бетгорт

ВЕЛИКУ ТОВАРИСЬКУ ЗАБАВУ,

на котру запроше всіх робітників і робітниць Торонто, на котрій комітет подасть звіт з цілої кампанії та зложить подяку всім, хто причинився до її успіху. Почути успіхи зі своєї місячної праці в користь будови нашої робітничої святині буде безперечно найкращою заплатаю для всіх, тому на цій забаві не повинно бракувати нікого. Попри-же товариші й товаришки наше діло, доложіть всіх зусиль та старань, щоб ця кампанія після закінчення була ознакою нашої свідомості й розуміння своїх обов'язків.

КОМІТЕТ УКР. РОБ. ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРОНТО.

ЕДМОНТОНЦІ НА ДОПОМОГУ БУДОВИ УКР. РОБ. ДОМУ В ТОРОНТО.

Українські робітничі організації при Укр. Роб. Домі в Едмонтоні вже уклали програму місячної кампанії на допомогу будові Укр. Роб. Дому в Торонто.

В суботу, 5 березня драмгурток відіграє в Укр. Роб. Домі відому драму в 5-ох діях Тогобочного п. н.

"ЖИДІВКА ВИХРЕСТКА".

В неділю, 6 березня відбудеться в Укр. Роб. Домі

КОНЦЕРТ-МІТИНГ.

В суботу, 19 березня драмспівгурток відіграє відому драму Т. Ірчана п. н.

"РОДИНА ЩІТКАРІВ".

В неділю, 20 березня відбудеться в Укр. Роб. Домі

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ.

Українське робітничтво Едмонтону розуміє значіння Укр. Роб. Дому, як також розуміє будовання організації без власного приміщення. Тому воно спінить з допомогою будові Укр. Роб. Дому в Торонто й кличе до цього всі наші робітничо-фермерські організації. Допоможімо нашим товаришам в Торонто збудувати Український Робітничий Дім!

МИСТКОМ.

Будуючи Український Робітничий Дім в Торонто, будемо свою організацію й пошируємо свідомість українських працюючих мас. Виконуючи це — будемо краще життя для себе й для своїх дітей.